

Dialogkaarten Junior Leraar

Author(s)

Snoek, M.; Kenkel, J.M.; Oudkerk Pool, I.

Publication date

2017

Document Version

Final published version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Snoek, M., Kenkel, J. M., & Oudkerk Pool, I. (2017). Dialogkaarten Junior Leraar. Hogeschool van Amsterdam, Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding. <https://www.hva.nl/etalage/az-lemmas/algemeen/etalage/junior-leraar/instrumentarium-junior-leraar/dialogkaarten/dialogkaarten.html?origin=hNmocLpFQIOYivKk8Nftqw>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please contact the library: <https://www.amsterdamuas.com/library/contact/questions>, or send a letter to: University Library (Library of the University of Amsterdam and Amsterdam University of Applied Sciences), Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

D.1 Motiveren en inspireren van leerlingen

Resultaat

De leerlingen krijgen ruimte voor eigen inbreng en creatieve invulling van de opdracht.

De leraar

- zorgt ervoor dat leerlingen zich geïnspireerd voelen
 - zorgt ervoor dat de leerlingen zich gehoord voelen
 - zorgt ervoor dat de leerlingen de doelen van de les of het thema kennen
 - maakt doel en verwachting van het thema duidelijk
 - zorgt ervoor dat de leerlingen zich erkend voelen
-

Resultaat

De leerlingen krijgen ruimte voor eigen inbreng en creatieve invulling van de opdracht.

Reflectievragen

- Welke inbreng verwacht je van leerlingen bij de introductie van een onderwerp of thema?
- Hoe nodig je leerlingen uit om hun reacties, ervaringen, meningen te delen met jou of met de groep als geheel?
- Welk type vragen stel je of lenen zich goed voor het opvragen van meningen of ervaringen?
- Kun je voorbeelden geven van motiverende vragen die je hebt gesteld of wilt stellen, op momenten dat je inbreng van leerlingen wilt?
- Kun je voorbeelden geven van antwoorden van leerlingen waar jij en/of de groep wat aan hebben gehad? Vertel eens waarom.

D.2 Gestructureerde en heldere instructie

D.2.1 Oriëntatie op de leerstof

Resultaat

De meeste leerlingen gaan taakgericht aan het werk.

De leraar

- daagt de leerling uit om het beste van de taak te maken
 - helpt hen om hun leertaak met succes af te ronden
 - leert de leerling leren, ook van en met elkaar
 - bevordert de zelfstandigheid van de leerling
-

Resultaat

De meeste leerlingen gaan taakgericht aan het werk.

Reflectievragen

- Welke leerbehoeftes zie je bij je leerlingen? En zie je behoefte aan strategieën?
- Hoe speel je in op de individuele leerbehoeftes van leerlingen?
- Op welke momenten mogen leerlingen samenwerken? Op welke momenten liever niet?
- Welke leereffecten wil je bereiken als je leerlingen individueel zelfstandig laat werken of (zelfstandig) laat samenwerken?
- Welke leervragen heb je om leerlingen taakgericht en gemotiveerd aan hun werk te kunnen zetten?

D.2 Gestructureerde en heldere instructie

D.2.2 Betrekken van alle leerlingen bij de les

Resultaat

De meeste leerlingen denken en doen mee.

De leraar

- toont professioneel didactisch handelen bij verschil in voorkennis en taalniveau van leerlingen
- weet zijn eigen standpunt over vakdidactisch handelen te bepalen
- overweegt alternatieven zowel individueel als in overleg met anderen, en kan hierop reflecteren
- gebruikt de cyclus van plannen, uitvoeren en (zelf) evalueren van de les
- besteedt systematisch aandacht aan het leren van woorden
- laat leerlingen verwoorden hoe ze tot hun antwoord gekomen zijn

Resultaat

De meeste leerlingen denken en doen mee.

Reflectievragen

- Op welke momenten denken en/of doen leerlingen het meest actief mee tijdens de les of de evaluatie?
- Plan je de momenten van actief meedoen bewust in of ontstaan ze spontaan? Of beide?
- Hoe pas je jouw taalgebruik aan om taalzwakke leerlingen tot meedoen en meedenken uit te nodigen?
- Kun je voorbeelden van aangepast taalgebruik geven?
- Welke leervragen heb je om leerlingen nog meer of om nog meer leerlingen aan het denken te zetten?

D.2 Gestructureerde en heldere instructie

D.2.3 Instructie leerstof en opdrachten

Resultaat

Leerlingen werken met verschillende werkvormen. De leerlingen ervaren dat de instructie verschilt per leerling.

De leraar

- ontwerpt een krachtige leeromgeving
- hanteert directe instructievormen en betreft de leerlingen actief bij de les
- kan vragen en opdrachten herformuleren
- kan kennis en vaardigheid aan de hand van een stappenplan uitleggen
- zorgt voor interactieve instructie
- geeft instructie die gelaagd is, op het niveau van de opdracht, het taalniveau van de leerlingen en op niveau van sturen op leren
- stemt de leerinhouden af op individuele verschillen tussen de leerlingen in voorkennis en taalniveau

Resultaat

De leerlingen werken met verschillende werkvormen. De leerlingen ervaren dat de instructie verschilt per leerling.

Reflectievragen

- Welke werkvormen pas je vaak toe? Wat zegt die keuze voor werkvormen over jouw visie op hoe leerlingen leren?
- Komt jouw visie op hoe leerlingen leren overeen met die van de school?
- Zie je de noodzaak of de mogelijkheid om je instructie en werkvormen (nog) beter te laten aansluiten bij de interesses, het taalniveau en de belevingswereld van de leerlingen?
- Met welke verschillen tussen leerlingen houd je al rekening tijdens de instructie?
- Kun je voorbeelden geven van een instructie waarin je rekening houdt met verschillen?
- Hoe werk je aan een ordelijk klimaat?

D.3 Leerstrategieën

D.3.1 Aanleren van leerstrategieën

Resultaat

De meeste leerlingen passen leer- en leesstrategieën toe voor het oplossen van problemen.

De leraar

- toont parate, wendbare inhoudelijke kennis
- leert de leerlingen complexe problemen te ordenen
- kan kernbegrippen voor het vakonderwijs selecteren
- geeft expliciet uitleg over mogelijke oplossingsstrategieën bij problemen met inhoud en vaktaal
- bevordert transfer en laat de verworven leerstrategie bewust toepassen in andere leergebieden
- stimuleert de leerlingen in taalontwikkeling door een taalrijke leeromgeving aan te bieden

Resultaat

De meeste leerlingen passen leer- en leesstrategieën toe voor het oplossen van problemen.

Reflectievragen

- Welke leer- en leesstrategieën pas je zelf graag toe voor het oplossen van problemen? Hoe heb je deze strategieën geleerd?
- Hoe oefen je de strategieën met leerlingen?
- Vinden de leerlingen de strategieën bruikbaar? Hoe weet je dat?
- Welke strategieën hebben jouw leerlingen op dit moment nodig volgens jou? Vertel waarom.
- Uit welke bronnen kun je putten wat betreft strategieonderwijs?

D.3 Leerstrategieën

D.3.2 Hardop leren denken

Resultaat

De meeste leerlingen voelen zich uitgenodigd om mee te denken en aan te geven hoe zij tot hun antwoord zijn gekomen.

De leraar

- past modeling toe
- helpt de leerlingen denkstappen te zetten
- toont hoe vakbegrippen met elkaar verbonden zijn
- helpt de leerlingen de instructie te lezen en woordbetekenissen te achterhalen
- benoemt de taalfuncties zoals beschrijven, verklaren of concluderen

Resultaat

De meeste leerlingen voelen zich uitgenodigd om mee te denken en aan te geven hoe zij tot hun antwoord zijn gekomen.

Reflectievragen

- Wanneer, bij welk vakonderdeel, probleem of vraag laat je leerlingen hardop denken?
- Welke doelen wil je daarmee bereiken?
- Welke werkvormen kies je daarvoor?
- Hoe ga je om met 'foute' redeneringen van leerlingen?
- Hoe honoreer je logische of efficiënte manieren om tot oplossingen te komen?

D.3 Leerstrategieën

D.3.3 Leren complexe problemen te vereenvoudigen

Resultaat

De meeste leerlingen denken na over de aanpak van een probleem en zetten strategieën in om tot een oplossing te komen.

De leraar

- helpt de leerlingen de taal van het vak te gebruiken
- stimuleert interactie over vaktaal en begrippen
- biedt taalsteun
- stimuleert het zoeken naar alternatieve oplossingen
- geeft feedback op antwoorden van de leerlingen
- geeft feedback op denkstappen en (vak-)taal

Resultaat

De meeste leerlingen denken na over de aanpak van een probleem en zetten strategieën in om tot een oplossing te komen.

Reflectievragen

- Welke strategieën zouden voor de meeste leerlingen toepasbaar moeten zijn op een bepaald moment van het leerproces voor een bepaald vak(onderdeel)?
- Welk type oefeningen of taken vind je geschikt om deze strategieën te leren automatiseren?
- Waar vind je geschikte oefeningen voor het aanleren en toepassen van strategieën? Moet je ze zelf maken?
- Hoe kun je zien of het toepassen van een strategie leerlingen helpt om tot het gewenste resultaat te komen?
- Hoe beoordelen leerlingen het succes van het inzetten van strategieën?

D.3 Leerstrategieën

D.3.4 Het toepassen van het geleerde bevorderen

Resultaat

De meeste leerlingen kunnen de leerstof koppelen aan concrete voorbeelden.

De leraar

- laat de leerlingen zien hoe oplossingen in andere situaties en voor andere vakken gebruikt kunnen worden
- vraagt de leerlingen uitkomsten te relateren aan de praktische context/belevingswereld of aan persoonlijke ervaringen
- bevordert het bewust toepassen van het geleerde in andere contexten en andere vakken
- creëert voor de leerlingen nieuwe toepassingsgebieden

Resultaat

De meeste leerlingen kunnen de leerstof koppelen aan concrete voorbeelden.

Reflectievragen

- Vertel je leerlingen wel eens hoe je zelf gebruikt maakt van ezelsbruggetjes of van strategieën? Wanneer doe je dat?
- Hoe help je leerlingen de koppeling te maken tussen de nieuwe leerstof en datgene wat ze al van het onderwerp afweten?
- Welke materialen, type vragen, beelden, actuele gebeurtenissen of werkvormen gebruik je bij voorkeur om de voorkennis te activeren?
- Kun je een voorbeeld hiervan geven?
- Wat is je opgevallen ten aanzien van de voorkennis van leerlingen op dit gebied? Welke feedback geeft dit jou?

D.3 Leerstrategieën

D.3.5 Kritisch denken bevorderen

Resultaat

De meeste leerlingen voelen zich uitgedaagd. Alle leerlingen werken aan hun schoolse taalvaardigheid.

De leraar

- moedigt kritisch denken van de leerlingen aan
- stelt hogere orde vragen om leerlingen te laten analyseren
- laat de leerlingen problemen analyseren en redenen bedenken voor het optreden van gebeurtenissen
- laat de leerling beargumenteren welke oplossing of aanpak de beste is en waarom
- geeft feedback op vaktaalgebruik van de leerling
- kan beschrijvende en beoordelende feedback geven op inbreng over vakthema's
- vraagt de leerlingen de keuzes en dilemma's bij het oplossen van een probleem uit te leggen en te onderbouwen

Resultaat

De meeste leerlingen voelen zich uitgedaagd. Alle leerlingen werken aan hun schoolse taalvaardigheid.

Reflectievragen

- Hoe daag je leerlingen uit met hogere orde vragen?
- Zijn het altijd dezelfde leerlingen die zich uitgedaagd voelen of zie je verschillen?
- Zo ja, hoe verklaar je deze verschillen?
- Hoe kun je taken zo aanpassen dat meer leerlingen zich uitgedaagd voelen?
- Kun je een voorbeeld geven van zo'n aanpassing?

D.4 Activerende didactiek

D.4.1 Activeren van leerlingen

Resultaat

De meeste leerlingen zijn betrokken, leerdoelgericht en actief. Ze gebruiken de feedback van de leraar. De leerlingen gebruiken hun tijd effectief.

De leraar

- laat de leerlingen lezen, luisteren, schrijven en spreken naar aanleiding van de lesstof
- zorgt dat de leerlingen op verschillende manieren met de lesstof bezig zijn
- zorgt ervoor dat leerlingen de lestijd van begin tot einde gebruiken
- stimuleert leerlingen creatieve oplossingen in te zetten
- zorgt ervoor dat de leerlingen feedback vragen en gebruiken

Resultaat

De meeste leerlingen zijn betrokken, leerdoelgericht en actief. Ze gebruiken de feedback van de leraar. De leerlingen gebruiken hun tijd effectief.

Reflectievragen

- Hoe stimuleer je dat de leerlingen taakgericht aan het werk gaan en blijven? Hoe zorg je daarvoor?
- Welk type vragen stel je om de leerlingen actief te betrekken bij de lesstof? Denk bijvoorbeeld aan de taxonomie van Bloom: geheugenvragen, kennisvragen, begripsvragen, toepassingsvragen, denkvragen, open vragen, gesloten vragen.
- Over welke feedback die je onlangs hebt gegeven ben je tevreden? Wat heb je precies gezegd, in welke situatie?
- Wat hebben de leerlingen met de feedback gedaan? Leidt de feedback tot nieuwe afspraken tussen jou en de leerling(en)? Zo ja, welke?
- Welke leervragen heb je om meer leerlingen actief bij de les te betrekken?

D.5 Differentiëren

D.5.1 Afstemmen op verschillen

Resultaat

De meeste leerlingen zijn met de taak en de feedback aan het werk. De taken kunnen per leerling verschillen.

De leraar

- zorgt ervoor dat de leerlingen begrijpen wat ze moeten doen
- past scaffolding toe
- is in staat leerlingen autonoom een taak uit te laten voeren
- laat de leerlingen aan verschillende opdrachten werken
- biedt de zwakke leerlingen extra leer- en instructietijd
- biedt de sterke leerlingen uitdagende opdrachten
- laat de leerlingen weten waar zij zich bevinden in hun leerproces

Resultaat

De meeste leerlingen zijn met de taak en de feedback aan het werk. De taken kunnen per leerling verschillen.

Reflectievragen

- Welke verschillen in de groep heb je waargenomen op het moment dat leerlingen aan het werk gaan?
- Welke leerlingbehoefte vallen je op en hoe speel je daarop in?
- Welke kennis, vaardigheden en/of hulpmiddelen pas je toe om leerlingen op hun niveau, gedifferentieerd te laten werken?
- Welke ondersteuning zoek je om beter af te stemmen op de behoeften van (een groter aantal) individuele leerlingen?
- Welke groep leerlingen zou daarvan het meest profiteren? Waarom?

D.5 Differentiëren

D.5.2 Benutten van verschillen

Resultaat

De meeste leerlingen zijn met de taak aan het werk. De leerlingen leren met en van elkaar.

De leraar

- stimuleert dat individuele leerlingen onderling verschillen accepteren en benutten
 - zorgt dat er interactie over de lesstof is tussen leerlingen
 - zet de leerlingen die minder instructie nodig hebben vast aan het werk
 - ziet er op toe dat de leerlingen elkaar begeleiden
-

Resultaat

De meeste leerlingen zijn met de taak aan het werk. De leerlingen leren met en van elkaar.

Reflectievragen

- Als leerlingen een gezamenlijk doel hebben en ze elkaar nodig hebben om het doel te bereiken, is samenwerking gezellig en leerzaam en accepteren leerlingen elkaars verschillen. Ben je het eens met deze stelling? Onderbouw je mening.
- Hoe ziet jouw instructie van een taak eruit wanneer leerlingen van elkaar en met elkaar moeten leren? Met welke aspecten houdt je rekening bij het ontwerp van je taak?
- Welke kennis en vaardigheden pas je nu toe om zo'n taak te ontwerpen en te begeleiden?
- Welke voor- en nadelen zie je in de praktijk als leerlingen samenwerken?
- Welke instructie zou nog nodig zijn om de samenwerking te verbeteren en/of het leerrendement te verhogen?

D.6 Zelfstandig werken

D.6.1 Faciliteren van zelfstandig werken

Resultaat

De meeste leerlingen kunnen zelfstandig werken, leren en nakijken. Ze weten hoe ze de taak hebben gedaan en hoe ze verder kunnen.

De leraar

- ziet dat de leerlingen aan het werk zijn
 - stimuleert dat de leerlingen een planning maken en zich daaraan houden
 - ziet toe of de leerlingen het werk doelgericht aanpakken
 - creëert een situatie waarin de leerlingen een hulpvraag kunnen uitstellen
-

Resultaat

De meeste leerlingen kunnen zelfstandig werken, leren en nakijken. Ze weten hoe ze de taak hebben gedaan en hoe ze verder kunnen.

Reflectievragen

- Hoe zie je jouw begeidersrol tijdens het zelfstandig werken?
- Wat doe je op momenten dat leerlingen zelfstandig aan het werk zijn? Rondlopen; over de schouder meekijken; vragen beantwoorden; feedback geven; of anders?
- Wat is het zichtbare effect van jouw handelen op de werkhouding van de leerlingen?
- Wat zeg je tegen een leerling die ongeconcentreerd is?
- Welke mogelijkheden heb je nog meer om de ongeconcentreerde leerling zelfstandig te laten werken?

D.6 Zelfstandig werken

D.6.2 Evalueren van bereikte lesdoelen

Resultaat

De meeste leerlingen weten wat goed ging en wat niet en wat ze de volgende keer anders gaan doen.

De leraar

- bespreekt met de leerlingen wat er in de denkhandeling goed dan wel niet goed is gegaan
- bespreekt met de leerlingen wat mogelijke stappen zijn om tot een goed resultaat te komen
- laat de leerlingen zelf een nieuwe toetsvraag bedenken
- kan leerlingen op persoonlijk niveau bijsturen en laten uitblinken

Resultaat

De meeste leerlingen weten wat goed ging en wat niet en wat ze de volgende keer anders gaan doen.

Reflectievragen

- Hoe kom je met leerlingen tot reflectie? Welke vragen kunnen ondersteunend werken?
- Hoe waardeer je de prestatie van de leerlingen gezien de moeilijkheidsgraad of de motivatie voor dit onderwerp?
- Hoeveel leerlingen hebben voldoende resultaten behaald met de toets van een lesonderdeel of vak dat onlangs is afgesloten? Hoe verklaar je dat?
- Op welke manier betrek je de leerlingen bij de reflectie op het resultaat? Wat vertellen leerlingen over de oorzaken van goed of minder goed presteren?
- Komen de meningen van de leerlingen over de oorzaken overeen met jouw observaties? Hoe help je leerlingen hun inzicht tot beter presteren te vergroten?

D.6 Zelfstandig werken

D.6.3 Feedback op het leerproces

Resultaat

De meeste leerlingen weten of zij de opdrachten op een juiste manier uitvoeren.

De leraar

- legt uit welke stappen van belang zijn om de opdracht juist uit te voeren
 - controleert of de leerlingen de instructie en de gegeven feedback opvolgen
 - geeft taakgerichte feedback
-

Resultaat

De meeste leerlingen weten of zij de opdrachten op een juiste manier uitvoeren.

Reflectievragen

- Staan de leerlingen open voor feedback tijdens de verwerking van de opdrachten?
- Wat is voor jou een goede manier om leerlingen feedback te geven? Beschrijf welke afspraken hierover zijn gemaakt: op welke momenten ze feedback krijgen; of je naar leerlingen toegaat of dat zij bij jou komen? Anders?
- Waar let je op bij het geven van feedback in relatie tot lesdoelen en opdrachten? Welke criteria hanteer je daarbij?
- Op welke manier pas je feedback aan op tempo-, motivatie- en niveauverschillen? Kun je voorbeelden geven?
- Op welke manier controleer je of leerlingen de feedback gebruiken?

D.6 Zelfstandig werken

D.6.4 Analyseren van leerlingvorderingen

Resultaat

De meeste leerlingen zijn via diagnostische gesprekjes op de hoogte van mogelijke oorzaken van stagnaties in hun ontwikkeling.

De leraar

- bespreekt de gemaakte fouten met de leerling of groepjes leerlingen
 - gebruikt de analyse van leerlingvorderingen bij het inrichten van zelfstandig werken
 - heeft aandacht voor de aanpak en denkstappen die leerlingen maken
 - maakt denkfouten visueel en stuurt het handelen van de leerlingen
-

Resultaat

De meeste leerlingen zijn via diagnostische gesprekjes op de hoogte van mogelijke oorzaken van stagnaties in hun ontwikkeling.

Reflectievragen

- Waar let je op bij het bekijken van het werk van leerlingen?
- Hoe bespreek je de gemaakte fouten met de leerling en/of leerlingen?
- Leg je afspraken hierover vast? Hoe controleer je de gemaakte afspraken?
- Komen de meningen van de leerlingen over de oorzaken van stagnatie overeen met jouw observaties?